

pedig játszva. A szerzők derék, fáradságos munkát végeztek s valóban jó «Útmutatót» adtak a tanítók és tanítójelöltek kezébe. De szolgálatot tettek a magyar közművelődésnek általában, mert a füzet célja a magyar nyelvet s azzal a nemzeti szellemet egyaránt terjeszteni. Az egyes leczkék részletesen vannak kidolgozva, az anyag bő, úgy, hogy a tanító egyet-mást ki is hagyhat. A versecskék, mesék, elbeszélések, közmondások jók, a gyermek felfogásának megfelelők. Ajánlom az «Útmutatót» a tanító uraknak szíves figyelmébe, s azt tartom, hogy az «Útmutató» rövid idő alatt nélkülözhetetlen vademecumja lesz a tanítóknak és a tanítójelölteknek. Kiállítása jó, ára megfelelő.

WAGNER LAJOS.

Német olvasó- és gyakorlókönyv teljes nyelvtannal. Közép- és polgári iskolák alsóbb osztályai számára írta *Orosz Alajos*, főgymn. tanár. Budapest, 1898. Az Eggenberger-féle könyvkereskedés kiadása. Ára 1 frt 10 kr.

Tudtommal ez a negyedik új német nyelvtan alig egy év leforgása alatt. Andrei Ákos, Demek Győző és Schuber Mátyás után most Orosz Alajos, szatmári főgymnasiumi tanár próbálkozott meg azzal a feladattal, hogy oly nyelvkönyvet szerkesztszen, mely alkalmas volna a német nyelvi oktatás gyakorlativá tételére. Mert szó a mi szó, német nyelvtanításunk eddigelé körülbelül azon a csapáson haladt, melyet a klasszikus nyelvek tanításánál szokás követni s épen ezért nem volt eléggé gyakorlati. Nagyon is a grammatikai és irodalmi célzt szolgálta s a nyelvnek — mely pedig *élő* nyelv — szóban és írásban való használatára kevesebb gondot fordított.

Nem kívánom itt feszegetni, hogy mit tartok én a modern nyelvtanítás végcéljának, csak azt jegyzem meg, hogy nézetem szerint a Bartos Fülöp ismertette amerikai szakvélemények igen tanulságosak, de nem sokat nyomnak a latban; egy kis jóakarattal bizonyára ugyanannyi ellenkező értelmű nyilatkozatot is be lehetne az újvilág tanfériaitól mutatni. Minden «nyilatkozatnál» ékesebben szólnak a tények. Már pedig tény, hogy Németország számos iskolájában az elért végcél mégsem merő utópia. De határozzuk meg bármiként ezt a végcélzt: annyi kétségtelen, hogy minálunk nagyon helyén van a gyakorlatibb célz és módszer hangoztatása. Ezért szívből örülök annak a felpezsdülő munkásságnak, mely német nyelvi tankönyvirodalmunk terén mutatkozik. Talán sok is a jóból, hogy oly sűrűn követik egymást a német nyelvtanok: de a tanításnak csak hasznára lehet, ha a tanárnak a tankönyv kiszemelésénél nagyobb választék áll rendelkezésére.

Orosz Alajos könyve jól átgondolt, tervszerűen kidolgozott, lelkiismeretes munka.

Előszavában kijelenti a szerző, hogy könyvét olyannak tervezte, hogy a tanulónak «az oktatás felsőbb fokán se kelljen más grammatikához fordulni, hanem e könyvet használhassa vezérfonalul és útbaigazításul egész tanulói pályáján». Ez elég világosan körvonalozott cél, de talán mégis több, mint a mennyit *egy* tankönyvben meg lehet valósítani. Az alsóbb fokon jó szolgálatot tehet ez a módszeres nyelvkönyv, de már a felsőbb osztályokban bajos volna mellőzni a *rendszeres* kézikönyvet. Különbösen nincs köszönet benne, hogy a tanulót az új könyv vásárlásától megkíméljük, mert hiszen mindennapi tapasztalat, hogy a tanuló az ilyen több éven keresztül használt tankönyvre alaposan ráún s épen nem szívesen forgatja elnyútt lapjait.

Ebben a tekintetben tehát a szerző kissé sokat markolt. De szívesen elismerem, hogy ez nem vált könyvének kárára, a mennyiben a német nyelvtani anyag tárgyalásában lehető teljességre kellett törekednie. Ha később rá találná szálni magát egy rendszeres német nyelvtan megírására, a hozzávaló anyag jó részét készen találja e könyvében, épen csak a «rendszer» hiányzik. Így, a mint az anyagot az inductív tárgyalás fonálán előadja, túlságosan elaprózza. Pl. a főnév ejtegetésére vonatkozó tudnivalókat ennyi részletben kapja a tanuló: 6. §. A főnév alanyesete és neme (ez az illető fejezetnek a címe); 12. §. A tárgyeset az egyes számban; 18. §. A főnevek többes alanyesete; 19. §. A főnevek többes tárgyesete; 22. §. A főnevek egyes és többes tulajdonítóesete; 27. §. A főnevek birtokesete; csak a 31. §. tartalmazza azután a névragozás összefoglalását. Így szét van darabolva az igeragozás ismertetése is. Közben azután szó esik sok mindenféléről: a mellékmondat szórendjéről, egyenes és fordított szórendről (ezen a fokon ez teljesen felesleges megkülönböztetés), teljes ragozású névmásokról, határozatlan számnévekről stb. A nyelvtani anyagnak ez az alapozása nagyon is szükségessé teszi a tanár ismétlő és összefoglaló munkásságát.

Az olvasmányok, melyekből a szerző — az inductív módszer szellemében — a szabályokat levonja, jó érzékkel vannak összeválogatva s nyelvi tekintetben is kifogástalanok. Céziszerű ujtásnak tartom az «elemző» kérdéseket, melyek az olvasmányoknak beszélgetésre való feldolgozását mondattani kategóriák szerint eszközlik. Kevésbé tetszenek nekem az olvasmányokhoz fűzött német és magyar fordítási gyakorlatok, melyeknrk az a rendeltetésük, hogy a tárgyalt grammatikai szabály begyakorlására példákat nyújtsanak. E gyakorlatok ugyanis kezdettől végeig összefüggéstelen mondatokból állanak. Ezt a visszatérést az Ollendorf-féle módszerhez nem tartom szerencsésnek. Sokkal jobb Endrei és Demek eljárása, kik fordítási gyakorlatul mindig az illető olvasmány-nak ügyesen átalakított szövegét adják s általában több leleményt tudnak kifejteni az olvasmányok feldolgozása módjában (pl. Endreinél a beszél-

getési gyakorlatok mellett retroverziók, dictatumok, átalakítások, kiegészítések, változtatások, utánzások stb. szolgáltatnak gazdag anyagot a szókinsnek s a szabályoknak begyakorlására).

Orosz Alajos könyve, ép úgy mint társai, nemcsak nyelvtan, hanem olvasókönyv is. Azokon az olvasmányokon kívül, melyek a nyelvtani részben előfordulnak (számra 32), külön olvasókönyvet is tartalmaz, melyben közmondásokat, egy csomó adomát, 5 mesét, 11 elbeszélést, 6 leírást, továbbá 12 költeményt találunk. Mindezek helyes tapintattal vannak megválasztva. Elismerés illeti az olvasókönyvhöz csatolt kis német-magyar és magyar-német szótárt is, mely kiváló gondról tanuskodik.

A használat fogja csak megmutatni, mennyiben alkalmas e legújabb német nyelvtan a tanítás eredményének fokozására. Annyit azonban így is kimondhatok, hogy Orosz Alajos könyve német nyelvi tankegyirodalmunkban komolyan számot tesz.

(Székesfehérvár.)

KELEMEN (WOLFF) BÉLA.

Dictionnaire Phonétique de la langue française. Complément nécessaire de tout dictionnaire française par M. H. Michaelis directeur d'école de Spandau et Paul Passy docteur ès lettres, directeur adjoint à l'école des Hautes-Etudes. Avec préface de Gaston Paris. Membre de l'Institut, Académie française et Académie des Inscriptions et belles-lettres, Administrateur du Collège de Paris. (Berlin 1897. Libraire éditeur Charles Mayer). Gustav Prior. Ára 6 frcs.

A még 1886-ban alakult «Association phonétique des professeurs de langues vivantes» cz. egyesületnek, melynek tudvalevőleg Passy Pál a lelke (organuma a havonként megjelenő «Le Maître Phonétique» cz. folyóirat), programja a modern nyelvnek tanításánál a közvetlen módszer, összekapcsolva a fonetikával. A modern nyelvnek tanításánál amaz elvet hangsúlyozza: Ce qu'il faut étudier d'abord dans une langue étrangère, ce n'est pas le langage plus au moins archaïque de la littérature, mais le langage parlé de tous les jours. Le premier soin du maître doit être de rendre parfaitement familier aux élèves le sons de la langue étrangère. Dans ce but il se servira d'une transcription phonétique, qui sera employé à l'exclusion de l'orthographe traditionnelle pendant la première partie du cours». Különös, hogy az egyesület Németországban sokkal több tagot számlál mint Franciaországban, a mennyiben az 1896-ban kiadott kimutatás szerint németországi tag: 202, míg Franciaországból csak 71 volt. Ausztria-Magyarország 36 taggal van képviselve. Németországban már általánossá kezd válni az idegen nyelvek tanításánál a fonetikának alkalmazása, de legelterjedtebb a francia nyelv